

Lovforslag nr. L 51. Fremsat den 11. januar 2002 af Kristen Touborg (SF), Aage Frandsen (SF) og Jørn Jespersen (SF)

Forslag

til

Lov om Jordbrugerfonden

§ 1. Jordbrugerfonden har til formål at sikre et stort antal bæredygtige landbrugsbedrifter og at forbedre mulighederne for landmænds etablering. Jordbrugerfonden skal også tilgodese samfundsmæssige hensyn såsom natur- og miljøhensyn, fødevarer sikkerhed og dyrevelfærd i landbrugets produktionsformer samt befolkningsudviklingen i landdistrikterne.

Stk. 2. Formålet skal opfyldes ved erhvervelse af landbrugsejendomme, der bortforpagtes til landmænd, og ejendommene skal sikres en løbende strukturtilpasning. Fonden kan dog også administrere driften af landbrugsjorder, der ikke ejes af fonden.

Stk. 3. Af fondens midler kan der udloddes tilskud til fremme af natur- og miljøvenlige driftsformer i landbruget samt til uddannelsesprojekter og landbrugsrelaterede projekter m.v. inden for fondens formål, jf. stk. 1.

§ 2. Staten kan indskyde kapital i form af kontante indskud eller garantikapital til fondens virksomhed. Fonden kan endvidere modtage midler fra anden side. Beløb, der ikke anvendes i et finansår, kan overføres til næste finansår.

§ 3. Jordbrugerfonden ledes af en bestyrelse, der består af 11 medlemmer. 2 af medlemmerne udpeges af henholdsvis ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri og finansministeren. Af de øvrige 9 medlemmer skal 2 medlemmer udpeges af landbrugets organisationer, 2 medlemmer udpeges af forskningsinstitutioner, 1 medlem udpeges af Danmarks Naturfredningsforening, 1 medlem udpeges af Realkreditrådet og 3 medlemmer vælges af og blandt forpagterne på fondens ejendomme.

Stk. 2. Bestyrelsen etablerer de nødvendige sekretariatsfunktioner for fonden. Omkostningerne til fondens administration afholdes af fondens midler.

Stk. 3. De nærmere retningslinjer for fondens virksomhed fastlægges i en vedtægt og en forretningsorden, der godkendes af ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri.

Stk. 4. Bestyrelsen aflægger årligt regnskab og beretning for fondens virksomhed til ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri efter reglerne i regnskabslovgivningen.

§ 4. Jordbrugerfonden kan kun ophæves ved lov.

§ 5. Loven træder i kraft den 1. juli 2002.

§ 6. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

§ 7. I landbrugsloven, jf. lovebkendtgørelse nr. 598 af 15. juli 1999, foretages følgende ændringer:

1. I § 11, stk. 4, indsættes som 2. pkt.:

»Landbrugsejendomme, der tilhører Jordbrugerfonden, jf. lov om Jordbrugerfonden, er undtaget fra denne bestemmelse.«

2. I § 13, stk. 2, nr. 3, litra a, ændres »og § 20, stk. 1,« til: »§ 20, stk. 1, og § 21, stk. 4,«.

3. § 13, stk. 6, affattes således:

»Stk. 6. Reglerne om fortrinsstilling i stk. 3-5 finder ikke anvendelse ved

1. jordomlægninger, der gennemføres ved jordfordeling efter reglerne i lov om jordfordeling mellem landejendomme eller ved

- ekspropriation, hvis jordomlægningerne sker i forbindelse med afståelse af landbrugsjord til offentlige anlæg m.v., og
2. ved sammenlægning med en landbrugsejendom, der ejes af Jordbrugerfonden, jf. lov om Jordbrugerfonden.«
4. I § 21, stk. 1, ændres »jf. dog stk. 3.« til: »jf. dog stk. 3 og 4.«
5. I § 21 indsættes efter stk. 3 som nyt *stk. 4* og 5:
»*Stk. 4.* Jordbrugerfonden, jf. lov om Jordbrugerfonden, kan erhverve landbrugsejendomme uden tilladelse efter stk. 1.
Stk. 5. Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan fastsætte nærmere regler for Jordbrugerfondens erhvervelse og drift af landbrugsejendomme samt om oplysnings- og indberetningspligt og krav til forpagtere i fonden m.v.«

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrund for lovforslaget

I forbindelse med forliget om finansloven for 2001 har repræsentanter for Socialistisk Folkeparti skitseret en model for oprettelse af en jordbrugerfond.

SF peger på, at det med den igangværende strukturudvikling i landbruget er meget vanskeligt for unge at etablere sig i landbruget, bl.a. fordi de etablerede landmænd har langt bedre økonomisk baggrund for at erhverve de landbrugsejendomme, der bliver udbudt til salg.

For at bryde denne udvikling har SF peget på en ny slags andelseje baseret på en jordbrugerfond, der kan erhverve landbrugsejendomme og forpagte dem ud.

På baggrund heraf nedsatte den daværende fødevareminister i januar 2001 en arbejdsgruppe, der fik til opgave at beskrive og analysere konsekvenserne af den af SF i forbindelse med finanslovforliget skitserede model for oprettelse af en Jordbrugerfond.

2. Rapport om etablering af en jordbrugerfond

Arbejdsgruppen vedrørende etablering af en jordbrugerfond afgav sin rapport i august 2001.

Rapporten indeholder en udførlig redegørelse for arbejdsgruppens overvejelser om Jordbrugerfondens formål og organisation samt økonomien i fonden set såvel fra fondens synsvinkel som fra landmandens (forpagterens) synsvinkel.

Arbejdsgruppen har i sin rapport lagt vægt på, at Jordbrugerfondens formål først og fremmest skal tage sigte på at sikre et så stort antal bæredygtige landbrugsbedrifter (heltidsbrug og deltidsbrug) som muligt og at forbedre mulighederne for landmænds etablering m.v.

Arbejdsgruppen har dog også lagt vægt på, at Jordbrugerfonden skal kunne tilgodese bredere samfundsmæssige hensyn såsom natur og miljø m.v., jf. nedenfor om hovedindholdet i lovforslaget, afsnit 3, punkt e.

I rapporten har arbejdsgruppen overvejet flere løsningsmuligheder med hensyn til organisationen af en Jordbrugerfond. Det er arbejdsgruppens opfattelse, at

det vil være mest hensigtsmæssigt at oprette Jordbrugerfonden ved lov, og at loven i videst muligt omfang bør følge principperne i lov om erhvervsdrivende fonde og i de fondsretlige grundsætninger for fonde med offentlige interesser.

Arbejdsgruppen har derfor udarbejdet forslag til lov om en jordbrugerfond samt udkast til vedtægter for Jordbrugerfonden.

Arbejdsgruppen har ligeledes overvejet flere løsningsmuligheder til finansiering af Jordbrugerfonden. I forbindelse hermed har arbejdsgruppen belyst økonomien i fonden set såvel fra fondens synsvinkel som fra landmandens (forpagterens) synsvinkel. Arbejdsgruppen har således udarbejdet en række beregningseksempler til belystning af, hvordan forpagtningsafgiften skal beregnes, samt et udkast til en forpagtningskontrakt vedrørende bortforpagtning af fondens ejendomme.

Arbejdsgruppen har lagt vægt på, at landmanden (forpagteren) får en dispositionsret over det forpagtede, der begrænses mindst muligt.

I rapporten har arbejdsgruppen redegjort for forholdet til eksisterende lovgivning. Et forslag til en jordbrugerfond forudsætter som udgangspunkt visse ændringer i landbrugsloven, jf. nedenfor afsnit 3, punkt d.

Arbejdsgruppen har endvidere redegjort for de samfundsøkonomiske, miljømæssige og strukturpolitiske konsekvenser af en jordbrugerfond. Disse forhold omtales nærmere nedenfor i forbindelse med konsekvensvurdering af lovforslaget.

3. Lovforslagets hovedindhold

Formålet med lovforslaget er, at det – sammen med de foreslåede ændringer af landbrugsloven – skal give mulighed for etablering af en jordbrugerfond med det formål at bidrage til opretholdelse af en alsidig og holdbar landbrugsstruktur og fremme gårdforpagtninger i Danmark gennem erhvervelse og bortforpagtning af landbrugsejendomme. Lovforslaget skal desuden tilgodese natur- og miljøhensyn m.v., jf. nedenfor.

Lovforslaget indeholder flere hovedelementer:

a) Jordbrugerfondens formål og virke

Formålet med Jordbrugerfonden er til enhver tid at sikre et så stort antal bæredygtige landbrugsbedrifter (heltidsbrug og deltidsbrug) som muligt og at forbedre mulighederne for landmænds etablering.

Jordbrugerfonden skal dog også tilgodese bredere samfundsmæssige hensyn såsom natur- og miljøhensyn, fødevarerikkerhed og dyrevelfærd i landbrugets produktionsformer samt befolkningsudviklingen i landdistrikterne. Jordbrugerfonden skal således styrke hensynet til natur og miljø ved, at de traditionelle intensive driftsformer i landbruget ændres til mere miljøvenlige driftsformer m.v., jf. nedenfor punkt e.

Formålet skal opfyldes ved, at fonden erhverver landbrugsejendomme, der bortforpagtes til landmænd, der således etablerer sig i landbruget ved gårdforpagtning.

Der vil normalt være tale om køb af mindre eller mellemstore brug, der kan drives som enmands- eller tomandsbedrifter, og hvor handelsprisen efter det nuværende prisniveau (2001) kan være på indtil ca. 12 mio. kr. (inklusive bygninger, besætning og maskiner m.v.)

Der kan dog også i særlige situationer være tale om erhvervelse af større brug, der f.eks. bortforpagtes som et andelsbrug til en gruppe landbrugere, der driver ejendommen i fællesskab som en bedrift. Der kan også være tale om, at fonden erhverver ejendomme med natur- og miljømæssige dyrkningsrestriktioner til særlig drift.

Forpagteren skal som udgangspunkt opfylde landbrugslovens betingelser for erhvervelse af den omhandlede landbrugsejendom, og forpagteren må som udgangspunkt ikke være ejer eller medejer af anden landbrugsejendom (uden for fonden).

Jordbrugerfondens landbrugsejendomme skal sikres en løbende strukturtilpasning. Når der i en forpagtningsperiode ønskes foretaget en bedriftsudvidelse i form af køb af suppleringsjord eller yderligere en landbrugsejendom eller ved opførelse af nye bygninger m.v., skal der træffes aftale herom mellem Jordbrugerfonden og forpagteren. Bedriftsudvidelsen forudsættes normalt finansieret af fonden.

Udgangspunktet ved en sådan udvidelse vil være, hvorvidt Jordbrugerfonden finder, at der er tale om en hensigtsmæssig bedriftsudvidelse i overensstemmelse med fondens formålsbestemmelser. Det er også en forudsætning, at reglerne i landbrugsloven for køb af suppleringsjord eller ejendom nr. 2 til samdrift over-

holdes, jf. dog nedenfor punkt d, om reglerne om fortrinsstilling til suppleringsjord.

Ved en bedriftsudvidelse inden for fonden vil det tillige indgå i fondens vurdering, at værdien af den samlede bedrift som altovervejende hovedregel ikke overstiger 12 mio. kr. (prisniveau 2001).

b) Jordbrugerfondens økonomi

Udgangspunktet er, at Jordbrugerfonden erhverver landbrugsejendomme til sædvanlig handelspris, og at ejendommene bortforpagtes til en forpagtningsafgift, der beregnes ud fra fondens omkostninger.

Der er lagt vægt på at lette omkostningerne ved etablering i landbruget, således at det er lettere at etablere sig som gårdforpagter inden for Jordbrugerfonden end selv at købe en landbrugsejendom (uden for fonden).

Jordbrugerfonden skal ved etableringen have den nødvendige kapital til, at fonden i opstartsfasen kan erhverve ca. 15–25 landbrugsejendomme årligt, afhængigt af antallet af jordbrugere, der ønsker at udnytte muligheden for at etablere sig som selvstændige jordbrugere ved forpagtning.

Fonden skal herudover have den nødvendige kapital, så der er tilstrækkelig sikkerhed for fondens virksomhed – også i perioder, hvor der kan forekomme en nedgang i handelsprisen på landbrugsejendomme. Det er derfor nødvendigt, at fonden sikres en egenkapital, der tilstræbes at udgøre ca. 30 pct. af den kapital, der er anvendt til køb af landbrugsejendomme.

Fonden skal derfor ved etableringen som udgangspunkt fra staten sikres en egenkapital på 100 mio. kr., der skal anvendes som fondens grundkapital, samt et lån fra statskassen på 900 mio. kr. til fondens virksomhed. Egenkapitalen på 100 mio. forudsættes overdraget til fonden skattefrit.

På kort sigt har fonden indtægter fra forpagtningsafgifter og udgifter til forrentning af lånekapitalen på 900 mio. kr. samt administrationsomkostninger. På længere sigt skal det tilstræbes, at fonden kan tilbagebetale lånet til statskassen.

Alternativt foreslås fonden finansieret ved, at der i stedet for et statslån på 900 mio. kr. ydes fonden en statsgaranti på 900 mio. kr.

c) Fondslovgivningen

Forslaget indebærer, at Jordbrugerfonden oprettes ved lov, idet fonden skal virke som en erhvervsdrivende fond og i øvrigt i videst muligt omfang skal opfylde de fondsretlige grundsætninger for fonde med offentlige interesser.

Det foreslås, at bestyrelsen og fonden tillægges en betydelig selvstændighed ved varetagelsen af fondens formål og interesser. Bestyrelsen formulerer selv sine vedtægter og forretningsordenen for fonden inden for denne lovs rammer. Det er herved forudsat, at bestyrelsen tager behørigt hensyn til de synspunkter, der er fremkommet i rapporten.

Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri skal godkende fondens vedtægter og forretningsorden, jf. også nedenfor om bestyrelsens sammensætning m.v. under bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Fødevareministeren har tilsyn med fonden, der årligt skal aflægge regnskab og beretning for fondens virksomhed til ministeren.

d) Landbrugsloven

Det foreslås, at Jordbrugerfonden skal kunne erhverve landbrugsejendomme uden tilladelse fra jordbrugskommissionen efter reglerne i landbrugsloven, og at bortforpagtning ligeledes skal kunne ske uden tilladelse, idet forpagteren som udgangspunkt skal opfylde landbrugslovens erhvervsbetingelser, herunder bopælskrav og uddannelseskrav m.v. Fondens ejendomme skal altid drives med udgangspunkt i principperne for godt landmandskab.

Jordbrugerfonden skal ligeledes kunne erhverve landbrugsejendomme og supplere disse ud over arealgrænsen på 70 ha i § 13, stk. 3, i landbrugsloven samt bortforpagte sådanne ejendomme, uden at reglerne om fortrinsstilling til suppleringsjord skal bringes i anvendelse.

Jordbrugerfonden skal dog på baggrund af fondens formålsbestemmelser medvirke til, at der i forbindelse med fondens erhvervelse og ejerskab af landbrugsejendomme gennemføres jordomlægninger, der kan fremme en god jordarrondering, og som kan tilgode nabolandmænd, der efter de generelle regler i landbrugsloven ville kunne gøre krav på fortrinsstilling til suppleringsjord.

e) Styrkelse af miljøhensyn

Jordbrugerfonden skal efter den foreslåede formålsbestemmelse – ud over det strukturpolitiske sigte med at lette etablering i landbruget – også tilgode bredere samfundsmæssige hensyn såsom natur- og miljøhensyn, fødevarerikkerhed og dyrevelfærd i landbrugs produktionsformer m.m.

Forslaget tager således også sigte på at styrke hensynet til natur og miljø ved, at Jordbrugerfonden kan medvirke til, at de traditionelle intensive driftsformer

i landbruget ændres til mere miljøvenlige driftsformer m.v.

Fondens ejendomme skal derfor altid drives med udgangspunkt i principperne for godt landmandskab.

Jordbrugerfonden kan efter forslaget erhverve landbrug, der er egnede til gårdforpagtning, og gennem forpagtningsvilkår sikre, at forpagterne driver ejendommene på en måde, der tilgodeser natur og miljø. Fonden kan også erhverve ejendomme med krav om særlige driftsformer. Fonden kan således tiltrække landmænd, der som forpagtere er indstillede på de særlige opgaver, der ligger i at drive den forpagtede ejendom som miljøvenligt landbrug eller på anden særlig måde.

Fonden kan også (gennem en gårdforpagter) tilbyde at varetage driften af landbrug, der ejes af andre (landmænd, offentlige myndigheder m.v.) ved, at forpagteren af en fondsejet landbrugsejendom tilforpagter landbrugsjord, der herefter indgår i en miljøvenlig drift m.v.

En række offentlige myndigheder (stat, amter og kommuner) ejer betydelige arealer, der drives landbrugsmæssigt, og det har i flere sammenhænge været overvejet, om driften af disse arealer hensigtsmæssigt kunne henlægges til én forvaltning.

På længere sigt vil Jordbrugerfonden kunne fremstå med en organisation, der kan tilbyde offentlige myndigheder at varetage forvaltningen af disse arealer. En sådan opgave må dog forudsættes gennemført ved aftaler med de respektive myndigheder, og det må derfor bero på disse myndigheders vurdering, om de vil indgå aftale om at anvende Jordbrugerfonden til arealforvaltning.

4. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget medfører, som nævnt under afsnit 3, punkt b, at der af statskassen skal indskydes en kapital på 100 mio. kr., der skal anvendes som fondens grundkapital, samt ydes et lån på 900 mio. kr. til fondens virksomhed, herunder etablering og drift af de nødvendige sekretariatsfunktioner m.v.

Lånet forudsættes tilbagebetalt i tre rater efter henholdsvis 20, 30 og 40 år.

Alternativt foreslås, at fonden, som nævnt i afsnit 3, punkt b, finansieres ved, at der tilføres fonden 100 mio. kr. fra statskassen, der skal anvendes som fondens grundkapital, samtidig med, at der ydes fonden en statsgaranti på 900 mio. kr. til fondens virksomhed.

Statsgarantien forventes afviklet i tre omgange efter henholdsvis 20, 30 og 40 år.

Lovforslaget medfører endvidere, at Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (v. Direktoratet for FødevarerErhverv) vil få tilsynsopgaver m.v. vedrørende Jordbrugerfonden. Udgifterne til disse opgaver skønnes årligt at ville udgøre 1 mio. kr., inklusive 1 årsværk til opgavens løsning. Finansieringen af disse udgifter vil finde sted inden for Fødevarerministeriets samlede rammer.

Lovforslaget forventes ikke at indeholde øgede administrative udgifter i amterne til jordbrugskommissionernes virksomhed, herunder til sekretariatsbetjening af kommissionerne.

5. Lovforslagets samfundsøkonomiske konsekvenser

Lovforslaget tilsigter ved oprettelsen af en Jordbrugerfond bl.a. at dæmpe den igangværende strukturudvikling i landbruget og at lette etablering ved gårdforpagtning.

Generelt vil en langsommere strukturudvikling teoretisk kunne indebære et samfundsøkonomisk tab som følge af en lavere produktionsstigning i primærsektoren. Med de ejendomsstørrelser, der omtales i afsnit 4, punkt a, vil der dog kun kunne være tale om en begrænset virkning på samfundsøkonomien.

Ved en forventet tilgang til Jordbrugerfonden, hvor hovedparten af nyetableringer i landbruget fortsat må forventes at ske ved erhvervelse af landbrug i personligt eje, må det antages, at Jordbrugerfonden kun vil have en begrænset indflydelse på strukturudviklingen i landbruget. Det forhold, at flere unge landmænd via Jordbrugerfonden etablerer sig som selvstændige jordbrugere (sammenlignet med de nuværende etableringsmuligheder), vil dog kunne medføre en stigning i produktiviteten, der vil kunne opveje en eventuel nedgang i produktiviteten som følge af en langsommere strukturudvikling.

Forslaget vil næppe have en mærkbar indflydelse på udviklingen af ejendomspriser og priser på landbrugsjord.

Forslaget vil lette adgangen til etablering i landbruget ved gårdforpagtning.

6. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget indebærer bl.a., at det vil blive lettere for visse kategorier af personer at etablere sig i landbruget. Forslaget pålægger således som udgangspunkt ikke landbruget yderligere krav i form af driftsmæssige eller administrative omkostninger.

7. Miljømæssige konsekvenser

Landbrugets forhold til det omgivende miljø indgår i stadig højere grad i såvel landbrugs- som miljølovgivningen. Lovforslaget skal således – ud over hovedformålet: at lette etablering – også tilgodese bredere samfundsmæssige hensyn såsom natur og miljø m.v.

Jordbrugerfonden kan således – som anført i afsnit 3, punkt 3 e – medvirke til, at fondens landbrugsejendomme drives på en mere miljøvenlig måde. Fonden kan også bidrage til et forbedret miljø i det åbne land, f.eks. ved at understøtte initiativer til drikkevandsbeskyttelse m.v.

8. Lovforslagets ligestillingsmæssige konsekvenser

Lovforslaget opfylder ligestillingsprincipperne, for så vidt angår landbrugere, der har adgang til at forpagte fondens ejendomme.

Det skal ved udpegningen af repræsentanter til fondens bestyrelse tilstræbes, at ligestillingsprincippet opfyldes.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget forudsætter godkendelse af Europa-kommissionen, da forslaget medfører, at der af statskassen skal indskydes kapital i form af kontante indskud og lånekapital (alternativt statsgaranti) til fondens virksomhed, jf. afsnit 4.

10. Skematisk oversigt over konsekvenser

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for det offentlige	Ingen	Indskud af kapital, statslån eller statsgaranti
Administrative konsekvenser for det offentlige	Ingen	Merudgifter ved tilsyn med Jordbrugerfonden
Samfundsøkonomiske konsekvenser	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Lettere etablering ved gårdforpagtning	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Styrkelse af miljøhensyn	Ingen
Ligestillingsmæssige konsekvenser	Ingen	Ligestillingsprincippet tilstræbes opfyldt i fondens bestyrelse
Forholdet til EU-retten	Forslaget kræver godkendelse af Europa-Kommissionen	

11. Høring

Høring foretages først efter beslutning herom.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Formålet med lovforslaget er at oprette en jordbrugerfond, der efter forslagets § 1, stk. 1, har til formål at sikre et stort antal bæredygtige landbrugsbedrifter (heltidsbrug og deltidsbrug) og at forbedre mulighederne for landmænds etablering i Danmark.

Forslaget tager sigte på at dæmpe strukturudviklingen, der går i retning af større og større landbrugsbedrifter, og at fremme etableringsmulighederne ved gårdforpagtning.

Jordbrugerfonden skal også tilgodese bredere samfundsøkonomiske hensyn såsom natur- og miljøhensyn, fødevarerikkerhed og dyrevelfærd i landbrugets produktionsformer samt befolkningsudviklingen i landdistrikterne.

Fonden skal ligeledes medvirke til, at der i forbindelse med fondens erhvervelse og ejerskab af landbrug gennemføres jordømlægninger, der kan fremme en god jordarrondering, og som kan tilgodese nabolandmænd, der efter de generelle regler i landbrugsloven ville kunne gøre krav på fortrinnsstilling til supplementjordsjord.

I formålet er bl.a. indeholdt hensynene til

- at sikre bedre muligheder for unge landmænds etablering,
- at sikre konjunkturtruede landmænds overlevelse så vidt muligt,

- at lette gældsbyrden i landbruget,
- at bremse afviklingen af landbrug,
- at tilskynde til øget bosætning på landet og
- at tilskynde til, at der iværksættes tiltag på det natur- og miljømæssige område.

Formålet skal efter lovforslagets § 1, stk. 2, opfyldes ved, at Jordbrugerfonden erhverver landbrugsjorder, der bortforpagtes til landmænd. Forpagteren skal – som nævnt i de almindelige bemærkninger afsnit 3, punkt a – som udgangspunkt opfylde landbrugslovens betingelser for erhvervelse af den omhandlede landbrugsjorder.

Fonden kan dog også administrere driften af landbrugsjorder, der ikke ejes af fonden. En forpagter inden for fonden kan således tilforpagte landbrugsjorder uden for fonden, f.eks. med henblik på miljøvenlige driftsformer.

Jordbrugerfondens ejendomme skal sikres en løbende strukturtilpasning inden for fondens formålsbestemmelser. Den enkelte forpagter inden for fonden vil således ikke kunne forvente, at fonden vil medvirke til en driftsudvidelse i et omfang, der svarer til en maksimal driftsudvidelse inden for reglerne i landbrugsloven (højst tre landbrugsjorder, der hver for sig suppleres op til 125 ha).

Efter forslagets § 1, stk. 3, kan fonden udlodde midler til fremme af natur- og miljøvenlige driftsformer i landbruget samt til uddannelsesprojekter og landbrugsrelaterede projekter m.v. inden for fondens formål.

Til § 2

Jordbrugerfonden forudsætter efter lovforslagets § 2, at der fra statskassen tilføres fonden 100 mio. kr., der skal anvendes som fondens grundkapital, samtidig med, at der ydes et lån på 900 mio. kr. til fondens virksomhed. Alternativt kan der i stedet for statslånet ydes en statsgaranti på 900 mio. kr. Der henvises til de almindelige bemærkninger til lovforslaget, afsnit 3, punkt b, og afsnit 4.

Fonden kan også modtage midler fra anden side, f.eks. ved gave, testamente eller lignende.

Til § 3

Jordbrugerfonden ledes efter lovforslagets § 3, stk. 1, af en bestyrelse, der består af 11 medlemmer. 2 af medlemmerne udpeges af henholdsvis ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri og finansministeren, og 3 medlemmer vælges af og blandt forpagterne på fondens ejendomme. De øvrige 6 medlemmer udpeges af nærmere angivne organisationer og institutioner.

Bestyrelsen etablerer efter lovforslagets § 3, stk. 2, de nødvendige sekretariatsfunktioner for fonden. I opstartsfasen etableres et landssekretariat, der skal dække samtlige sekretariatsfunktioner for fonden. Fonden kan dog også senere etablere landsdelskontorer, når fondsbestyrelsen skønner dette hensigtsmæssigt i forhold til det antal landbrugsejendomme, som fonden måtte have erhvervet i den pågældende landsdel. Fonden kan også nedsætte et eller flere rådgivende udvalg.

De nærmere retningslinjer for fondens virksomhed fastlægges i en vedtægt og en forretningsorden, der efter lovforslagets § 3, stk. 3, skal godkendes af ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri.

Arbejdsgruppen vedrørende etablering af en jordbrugerfond har i forbindelse med sin rapport udarbejdet et udkast til vedtægter for fonden, der er optrykt som bilag 2 til rapporten. Jordbrugerfondens vedtægter og forretningsorden, som formuleres af bestyrelsen, skal dog først godkendes med den endelige formulering af ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri, når Jordbrugerfonden oprettes, efter at loven om Jordbrugerfonden er trådt i kraft.

Bestyrelsen skal efter lovforslagets § 3, stk. 4, aflægge årligt regnskab og beretning for fondens virksomhed til ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri. Ministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser herom. Bestyrelsen skal ligeledes forelægge og have godkendt et budget af ministeren.

Til § 4

Det foreslås, at Jordbrugerfonden kun kan ophæves ved lov. Heri er indeholdt den forudsætning, at ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri, såfremt en bestyrelse for Jordbrugerfonden indstiller, at Jordbrugerfonden ophæves ved lov, vil efterkomme denne indstilling, forudsat at den er tilstrækkeligt begrundet.

Bestyrelsen vil altid have mulighed for at træde tilbage.

Loven foreslås taget op til vurdering, når der foreligger beretning m.v. for fondens virksomhed for de første 5 år efter fondens etablering.

Til § 7

Forslaget til lov om Jordbrugerfonden forudsætter – som nævnt i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, afsnit 3, punkt d – at der samtidig gennemføres visse ændringer i landbrugsloven, jf. nedenfor.

Ad nr. 1

Hovedsigtet med Jordbrugerfonden er, at forpagtens situation tilnærmes selvejeprincippet, og at forpagteren skal være sikret en brugsret, der er uopsigelig af ejeren (fonden), så længe forpagteren opfylder de økonomiske forpligtelser og ikke misligholder aftalen.

Forpagtningsskiftet skal kunne overgå til forpagtens ægtefælle og livsarvinger, og forpagteren skal også, f.eks. på grund af alder eller sygdom, kunne lade disse overtage forpagtningen. Det er dog en forudsætning, at den pågældende opfylder betingelserne for at overtage forpagtningen, herunder bopælskrav, uddannelseskrav m.v., eller opnår dispensation fra jordbrugskommissionen, jf. bemærkningerne til nr. 4 og 5 nedenfor.

På baggrund heraf foreslås, at bestemmelsen i § 11, stk. 4, i landbrugsloven, hvorefter en aftale om forpagtning højst kan indgås for et tidsrum på 30 år, suppleres med en bestemmelse, hvorefter forpagtningsskiftet vedrørende landbrugsejendomme, der tilhører Jordbrugerfonden, undtages fra 30-års-reglen.

Ad nr. 2

Den foreslåede ændring af bestemmelsen i landbrugslovens § 13, stk. 2, nr. 3, litra a, skal sikre, at Jordbrugerfonden kan supplere en landbrugsejendom ved køb af suppleringsjord, når de øvrige betingelser i § 13, herunder arealgrænsen på 125 ha i § 13, stk. 1, og beliggenhedskravene (inden for en vejafstand på 2 km) i § 13, stk. 2, er opfyldt.

Ad nr. 3

Som omtalt i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, afsnit 3, punkt d, er det foreslået, at Jordbrugerfonden skal kunne erhverve landbrugsejendomme og bortforpagte disse uden tilladelse fra jordbrugskommissionen, og at bedriftsudvidelser ud over arealgrænsen på 70 ha ligeledes skal kunne ske, uden at reglerne om fortrinsstilling til suppleringsjord skal bringes i anvendelse.

På baggrund heraf foreslås bestemmelsen i § 13, stk. 6, i landbrugsloven, hvorefter reglerne om fortrinsstilling ikke skal bringes i anvendelse ved jordomlægninger, der gennemføres ved jordfordeling eller ved ekspropriation, suppleret med en bestemmelse, hvorefter reglerne om fortrinsstilling til suppleringsjord heller ikke skal bringes i anvendelse ved sammenlægning (eller suppleret) med en landbrugsejendom, der ejes af Jordbrugerfonden.

Forslaget har sammenhæng med, at fonden på baggrund af formålsbestemmelsen i § 1, stk. 1, skal medvirke til, at der i forbindelse med fondens jorderhvervelser og ejerskab gennemføres jordomlægninger, der kan fremme en god jordarronding, og som kan tilgode nabolandmænd, der efter de generelle regler i landbrugsloven ville kunne gøre krav på fortrinsstilling til suppleringsjord.

Ad nr. 4 og 5

Lovforslaget om en jordbrugerfond bygger – som nævnt i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, afsnit 3, punkt d – på, at fonden skal kunne erhverve landbrugsejendomme uden forudgående tilladelse fra jordbrugskommissionen efter reglerne i landbrugsloven.

Reglerne i landbrugslovens § 21 foreslås derfor ændret, således at det i et nyt stk. 4 præciseres, at Jordbrugerfonden kan erhverve landbrugsejendomme uden tilladelse efter § 21, stk. 1.

Den foreslåede bestemmelse til landbrugslovens § 21, stk. 4, er en væsentlig fravigelse fra hovedreglen i § 21, hvorefter et selskab, en forening eller anden sammenslutning, en institution eller en fond skal have tilladelse til at erhverve en landbrugsejendom.

Undtagelsen for Jordbrugerfonden er begrundet i, at fonden efter sit formål skal erhverve landbrugsejendomme, der skal bortforpagtes til landmænd, der som udgangspunkt opfylder landbrugslovens betingelser for erhvervelse af en landbrugsejendom.

Den foreslåede bestemmelse i landbrugslovens § 21, stk. 5, indeholder hjemmel til, at ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri kan fastsætte nærmere regler for Jordbrugerfondens erhvervelse og drift af

landbrugsejendomme samt en oplysnings- og indberetningspligt.

Det er hensigten at fastsætte regler, der præciserer, hvilke krav der stilles til forpagteren i forbindelse med en forpagtningsaftale, herunder bopælskrav, uddannelseskrav og ejerskab eller erhvervelse af landbrugsejendomme uden for fonden m.v., og som præciserer, at disse krav også gælder i situationer, hvor forpagteren, f.eks. på grund af sygdom, ønsker at kunne lade sine livsarvinger overtage forpagtningen, eventuelt ved arv.

Det er ligeledes hensigten at fastsætte regler for oplysningspligt og indberetningspligt til jordbrugskommissionen i forbindelse med indgåelse af aftaler om gårdforpagtning analogt med de generelle regler om indberetning af samdrift og forpagtning i medfør af § 9, stk. 6, i landbrugsloven.

Udgangspunktet er, at Jordbrugerfonden bortforpagter sine landbrugsejendomme i overensstemmelse med fondens formål. Hvis det viser sig, at fonden ikke kan bortforpagte en ejendom, skal fonden afhænde ejendommen efter reglerne i landbrugsloven. Fondens skal dog altid have mulighed for at beholde en landbrugsejendom i indtil 1 år (regnet fra erhvervelsen eller ophør af en forpagtningsaftale) for at finde en landmand, der vil overtage ejendommen i forpagtning.

Dette princip, der svarer til reglerne i § 25 i landbrugsloven, hvorefter en landbrugsejendom, der er overtaget på auktion, inden 1 år efter overtagelsesdagen skal sælges til en person eller et selskab, der opfylder erhvervelsesbetingelserne, forudsættes ligeledes præciseret i medfør af den foreslåede bestemmelse i § 21, stk. 5.

Det er ikke tanken, at Jordbrugerfonden skal have kompetence til at træffe afgørelser efter landbrugsloven. Bestemmelsen i § 21, stk. 4, giver alene Jordbrugerfonden adgang til at erhverve en landbrugsejendom uden tilladelse fra jordbrugskommissionen.

Hvis fonden ønsker at bortforpagte en landbrugsejendom til en jordbruger, der ikke opfylder betingelserne for at forpagte ejendommen, f.eks. uddannelseskravet, kan jordbrugskommissionen dispensere efter tilsvarende retningslinjer som ved personers erhvervelse af en landbrugsejendom.

Hvis Jordbrugerfonden som ejer eller som erhverver ønsker gennemført dispositioner, der forudsætter tilladelse efter landbrugsloven (og som ikke er omfattet af forslaget til § 21, stk. 4), skal fonden ligeledes indhente tilladelse fra jordbrugskommissionen.

Det gælder bl.a. visse sager om køb af landbrugsjord til suppleret af en fondsejet landbrugsejendom efter reglerne i § 13 i landbrugsloven, f.eks. af hensyn

til beliggenhedskravene ved sammenlægning. Det gælder bl.a. også i sager om fraskillelse af bygninger på en landbrugsejendom efter reglerne i § 8, stk. 4, i landbrugsloven, hvor den bygningsløse ejendom øn-

skes bortforpagtet som en ejendom nr. 2 til en landmand, der har forpagtet en landbrugsejendom med bygninger (ejendom nr. 1) af Jordbrugerfonden.

Skriftlig fremsættelse

Kristen Touborg (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om Jordbrugerfonden.
(Lovforslag nr. L 51).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.